Qazaa Namazon Ka Tariqa (Gujarati)

કઝા નમાઝોં કા તરીકા (હ-નફી)

ફજર ઝોહર અસર મગરિબ ઈશા

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઇસ્લામી, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ

મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી دامت برکاتہم العالیہ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

કિતાબ પઢને કી દુઆ

અઝ : શૈખે તરીકત, **અમીરે અહલે સુન્નત**, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી, હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ **મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી** ર-ઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

દીની કિતાબ યા ઈસ્લામી સબક પઢને સે પહલે ઝૈલ મેં દી હુઈ દુઆ પઢ લીજિયે اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ જો કુછ પઢેંગે યાદ રહેગા. દુઆ યેહ હૈ :

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَام

તરજમા : એ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ! હમ પર ઈલ્મો હિક્મત કે દરવાઝે ખોલ દે ઔર હમ પર અપની રહમત નાઝિલ ફરમા ! એ અ-ઝમત ઔર બુઝુર્ગી વાલે ! (اَلْمُسْتَطْرَف ج۱ ص۴۰ دار الفكر بيروت)

નોટ : અવ્વલ આખિર એક એક બાર દુરૂદ શરીફ પઢ લીજિયે.

તાલિબે ગમે મદીના
વ બકીઅ
વ મગ્ફિરત
13 શવ્વાલુલ મુકર્રમ 1428 હિ.

કઝા નમાઝોં કા તરીકા

યેહ રિસાલા (**કઝા નમાઝોં કા તરીકા**)

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ **મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી** ર-ઝવી ઝિયાઈ دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને **ઉર્દૂ** ઝબાન મેં તહરીર ફરમાયા હૈ.

મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ રિસાલે કો **ગુજરાતી** રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર પેશ કિયા હૈ ઔર **મક-ત-બતુલ મદીના** સે શાએઅ કરવાયા હૈ. ઈસ મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી પાએં તો મજલિસે તરાજિમ કો (બ ઝરીઅએ મક્તૂબ, ઈ-મેઇલ યા SMS) મુત્તલઅ ફરમા કર સવાબ કમાઈયે.

રાબિતા : મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી)

મક-ત-બતુલ મદીના, સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને,
તીન દરવાઝા, અહમદઆબાદ-1, ગુજરાત, ઈન્ડિયા

MO. 9374031409 E-mail : translationmaktabhind@dawateislami.net

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

(ઇ-બુક)

કઝા નમાઝોં કા તરીકા

શૈતાન લાખ રોકે યેહ રિસાલા (27 સફહાત) મુકમ્મલ પઢ લીજિયે, اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ **ઈસ કી બ-૨-કતેં ખુદ હી દેખ લેંગે.**

દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત

દો જહાં કે સુલ્તાન, સરવરે ઝીશાન, મહબૂબે રહમાન صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને મગ્ફિરત નિશાન હૈ : મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના પુલ સિરાત પર નૂર હૈ, જો રોઝે જુમુઆ મુઝ પર 80 બાર દુરૂદે પાક પઢે ઉસ કે 80 સાલ કે ગુનાહ મુઆફ હો જાએંગે

(اَلْفِردَوس بمأثور الْخِطاب ج٢ص٤٠٨ حديث ٣٨١٤)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

પારહ 30 **સૂ-રતુલ માઊન** કી આયત નમ્બર 4 ઔર 5 મેં ઈર્શાદ હોતા હૈ :

فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّيْنَ ۙ﴿۴﴾ الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُوْنَ ۙ﴿۵﴾

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : તો ઉન નમાઝિયોં કી ખરાબી હૈ જો અપની નમાઝ સે ભૂલે બૈઠે હૈં.

મુફસ્સિરે શહીર, **હકીમુલ ઉમ્મત**, હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان **સૂ-રતુલ માઊન** કી આયત નમ્બર 5 કે તહ્ત ફરમાતે

હૈં : નમાઝ સે ભૂલને કી ચન્દ સૂરતેં હૈં : કભી ન પઢના, **પાબન્દી સે ન પઢના,** સહીહ વક્ત પર ન પઢના, નમાઝ સહીહ તરીકે સે અદા ન કરના, શૌક સે ન પઢના, સમઝ બૂઝ કર અદા ન કરના, કસલ વ સુસ્તી, બે પરવાઈ સે પઢના. (નૂરુલ ઈરફાન, સ. 958)

જહન્નમ કી ખૌફનાક વાદી

સદરુશ્શરીઅહ, બદરુત્તરીકહ, હઝરતે મૌલાના મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوِى ફરમાતે હૈં : જહન્નમ મેં **વૈલ** નામી એક ખૌફનાક વાદી હૈ જિસ કી સખ્તી સે ખુદ જહન્નમ ભી પનાહ માંગતા હૈ. જાન બૂઝ કર નમાઝ **કઝા** કરને વાલે ઉસ કે મુસ્તહિક હૈં.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 347 મુલખ્ખસન)

પહાડ ગરમી સે પિઘલ જાએં

હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન અહમદ ઝ-હબી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوِى ફરમાતે હૈં : કહા ગયા હૈ કે જહન્નમ મેં એક **વાદી** હૈ જિસ કા નામ **વૈલ** હૈ, અગર ઉસ મેં દુન્યા કે **પહાડ** ડાલે જાએં તો વોહ ભી ઉસ કી **ગરમી** સે પિઘલ જાએં ઔર યેહ ઉન લોગોં કા ઠિકાના હૈ જો **નમાઝ** મેં સુસ્તી કરતે ઔર વક્ત કે બા'દ **કઝા** કર કે પઢતે હૈં મગર યેહ કે વોહ અપની કોતાહી પર નાદિમ હોં ઔર બારગાહે ખુદા વન્દી મેં તૌબા કરેં. **(كتابُ الْكبائِر ص١٩)**

સર કુચલને કી સઝા

સરકારે મદીનએ મુનવ્વરહ, સરદારે મક્કએ મુકર્રમા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان સે ફરમાયા : આજ રાત દો શખ્સ (યા'ની જિબ્રાઈલ عَلَيْهِ السَّلَام ઔર મીકાઈલ عَلَيْهِ السَّلَام) મેરે પાસ આએ

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જો શખ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

ઔર મુઝે અર્ઝે મુકદસા મેં લે આએ. મૈં ને દેખા કે **એક શખ્સ** લૈટા હૈ ઔર ઉસ કે સિરહાને એક શખ્સ **પથ્થર** ઉઠાએ ખડા હૈ ઔર પૈ દર પૈ **પથ્થર** સે ઉસ કા સર કુચલ રહા હૈ, હર બાર **કુચલને** કે બા'દ સર ફિર ઠીક હો જાતા હૈ. મૈં ને ફિરિશ્તોં સે કહા : سُبْحٰنَ اللّٰه યેહ કૌન હૈ ? ઉન્હોં ને અર્ઝ કી : આગે તશરીફ લે ચલિયે (મઝીદ મનાઝિર દિખાને કે બા'દ) ફિરિશ્તોં ને અર્ઝ કી કે : પહલા શખ્સ જો આપ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને દેખા **યેહ વોહ થા જિસ ને કુરઆન પઢા ફિર ઉસ કો છોડ દિયા થા ઔર ફર્ઝ નમાઝોં કે વક્ત સો જાતા થા ઈસ કે સાથ યેહ બરતાવ કિયામત તક હોગા.** (بُخاری ج۱،ص٤٦٨،٤٢٥ حدیث۱۳۸٦،٧٠٤٧ مُلَخَّصاً)

હઝારોં બરસ કે અઝાબ કા હકદાર

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફતાવા ર-ઝવિય્યા જિલ્દ 9 **સફહા** 158 તા 159 પર ફરમાતે હૈં : જિસ ને કસ્દન એક વક્ત કી (નમાઝ) છોડી **હઝારોં બરસ જહન્નમ** મેં રહને કા મુસ્તહિક હુવા, જબ તક તૌબા ન કરે ઔર ઉસ કી કઝા ન કર લે, મુસલ્માન અગર ઉસ કી ઝિન્દગી મેં ઉસે યક-લખ્ત છોડ દેં ઉસ સે બાત ન કરેં, ઉસ કે પાસ ન બૈઠેં, તો ઝરૂર વોહ ઈસ કા સઝાવાર હૈ. **અલ્લાહ તઆલા** ફરમાતા હૈ :

وَ اِمَّا یُنْسِیَنَّكَ الشَّیْطٰنُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِیْنَ ﴿۶۸﴾

(پ ۷، الانعام:٦٨)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર જો કહીં તુઝે શૈતાન ભુલાવે તો યાદ આએ પર ઝાલિમોં કે પાસ ન બૈઠ.

કબ્ર મેં આગ કે શો'લે

એક શખ્સ કી બહન ફૌત હો ગઈ. જબ ઉસે દફ્ન કર કે લૌટા તો યાદ આયા કે રકમ કી થેલી **કબ્ર** મેં ગિર ગઈ હૈ ચુનાન્ચે કબ્રિસ્તાન આ કર થેલી નિકાલને કે લિયે ઉસ ને અપની બહન કી **કબ્ર** ખોદ ડાલી ! **એક દિલ હિલા દેને વાલા મન્ઝર ઉસ કે સામને થા, ઉસ ને દેખા કે બહન કી કબ્ર મેં આગ કે શો'લે ભડક રહે હૈં !** ચુનાન્ચે ઉસ ને જૂં તૂં **કબ્ર** પર મિટ્ટી ડાલી ઔર સદમે સે ચૂર ચૂર રોતા હુવા માં કે પાસ આયા ઔર પૂછા : પ્યારી અમ્મીજાન ! મેરી બહન કે **આ'માલ** કૈસે થે ? વોહ બોલી : બેટા ક્યૂં પૂછતે હો ? અર્ઝ કી : "મૈં ને અપની બહન કી **કબ્ર** મેં **આગ કે શો'લે** ભડક્તે દેખે હૈં." યેહ સુન કર માં ભી રોને લગી ઔર કહા : "અફ્સોસ ! તેરી બહન **નમાઝ** મેં સુસ્તી કિયા કરતી થી ઔર **નમાઝ કઝા** કર કે પઢા કરતી થી." **(كتابُ الْكبائِر ص٢٦)**

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! જબ **કઝા** કરને વાલોં કી ઐસી ઐસી સખ્ત સઝાએં હૈં તો જો **બદ નસીબ** સિરે સે **નમાઝ** હી નહીં પઢતે ઉન કા ક્યા અન્જામ હોગા !

અગર નમાઝ પઢના ભૂલ જાએ તો.....?

તાજદારે રિસાલત, શહન્શાહે નુબુવ્વત, પૈકરે જૂદો સખાવત સરાપા રહમત صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા : જો **નમાઝ** સે સો જાએ યા **ભૂલ** જાએ તો જબ યાદ આએ પઢ લે, કે વોહી ઉસ કા **વક્ત** હૈ. **(مُسلِم ص٣٤٦ حدیث ٦٨٤)**

ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام ફરમાતે હૈં : **સોતે** મેં યા ભૂલે સે નમાઝ કઝા હો ગઈ તો ઉસ કી કઝા પઢની **ફર્ઝ** હૈ અલબત્તા કઝા કા

ગુનાહ ઉસ પર નહીં મગર બેદાર હોને ઔર યાદ આને પર અગર વક્તે મકરૂહ ન હો તો ઉસી વક્ત પઢ લે **તાખીર** મકરૂહ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 701)

ઇત્તિફાકન આંખ ન ખુલી તો.....?

ફતાવા રઝવિય્યા મેં હૈ : ❁ જબ જાને, કે અબ સોયા તો નમાઝ જાતી રહેગી ઉસ વક્ત સોના હલાલ નહીં મગર જબ કે કિસી જગા દેને વાલે પર એ'તિમાદ હો ❁ ઐસે વક્ત મેં સોયા કે આદતન વક્ત મેં આંખ ખુલ જાતી ઔર ઇત્તિફાકન ન ખુલી તો ગુનહગાર નહીં.

(ફવાઇદે જલીલા ફતાવા રઝવિય્યા, જિ. 4, સ. 698)

મજબૂરી મેં અદા કા સવાબ મિલેગા યા નહીં ?

આંખ ન ખુલને કી વજહ સે નમાઝે ફજ્ર ''કઝા'' હો જાને કી સૂરત મેં ''અદા'' કા સવાબ મિલેગા યા નહીં. ઇસ ઝિમ્ન મેં **મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નત, વલિય્યે ને'મત, અઝીમુલ બ-રકત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમ્એ રિસાલત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, હામિયે સુન્નત, માહિયે બિદ્અત, આલિમે શરીઅત, પીરે તરીકત, બાઇસે ખૈરો બ-રકત, ઇમામે ઇશ્કો મહબ્બત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલહાજ અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન** عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફતાવા રઝવિય્યા જિલ્દ 8 **સફહા** 161 પર ફરમાતે હૈં : રહા **અદા** કા સવાબ મિલના યેહ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે ઇખ્તિયાર મેં હૈ. અગર વોહ જાનેગા કે ઇસ ને અપની જાનિબ સે કોઈ તક્સીર (કોતાહી) ન કી, સુબ્હ તક જાગને કે કસ્દ સે બૈઠા થા ઔર બે ઇખ્તિયાર આંખ લગ ગઈ તો ઝરૂર ઉસ પર ગુનાહ નહીં. **રસૂલુલ્લાહ** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم **ફરમાતે હૈં :**

નીંદ કી સૂરત મેં કોતાહી નહીં, કોતાહી ઉસ શખ્સ કી હૈ જો (જાગતે મેં) નમાઝ ન પઢે હત્તા કે દૂસરી નમાઝ કા વક્ત આ જાએ. (مُسلِم ص ٣٤٤ حديث ٦٨١)

રાત કે આખિરી હિસ્સે મેં સોના કૈસા ?

નમાઝ કા વક્ત દાખિલ હો જાને કે બા'દ સો ગયા ફિર વક્ત નિકલ ગયા ઔર **નમાઝ** કઝા હો ગઈ તો કત્અન ગુનહગાર હુવા જબ કે જાગને પર સહીહ **એ'તિમાદ** યા જગાને વાલા મૌજૂદ ન હો બલ્કે ફજ્ર મેં દુખૂલે વક્ત સે પહલે ભી **સોને** કી ઈજાઝત નહીં હો સકતી જબ કે અક્સર હિસ્સા રાત કા જાગને મેં ગુઝરા ઔર ઝન્ને ગાલિબ હૈ કે અબ સો ગયા તો વક્ત મેં આંખ ન ખુલેગી. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 701)

રાત દેર તક જાગના

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ના'ત ખ્વાનિયોં, ઝિક્રો ફિક્ર કી મહફિલોં નીઝ સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઆત વગૈરા મેં રાત દેર તક જાગને કે બા'દ સોને કે સબબ અગર નમાઝે ફજ્ર **કઝા** હોને કા અન્દેશા હો તો બ નિય્યતે એ'તિકાફ મસ્જિદ મેં કિયામ કરેં યા વહાં સોએં જહાં કોઈ કાબિલે એ'તિમાદ ઈસ્લામી ભાઈ જગાને વાલા મૌજૂદ હો. યા અલાર્મ વાલી ઘડી હો જિસ સે આંખ ખુલ જાતી હો મગર એક અદદ ઘડી પર ભરોસા ન કિયા જાએ કે નીંદ મેં હાથ લગ જાને સે યા યૂં હી ખરાબ હો કર બન્દ હો જાને કા ઈમ્કાન રહતા હૈ, દો યા હસ્બે ઝરૂરત ઝાઈદ ઘડિયાં હોં તો બેહતર હૈ. ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام ફરમાતે હૈં : **"જબ યેહ અન્દેશા હો, કે સુબ્હ કી નમાઝ જાતી રહેગી તો બિલા ઝરૂરતે શરઈય્યા ઉસે રાત દેર તક જાગના મમ્નૂઅ હૈ."** (رَدُّالْمُحتار ج٢ ص٣٣)

અદા, કઝા ઔર વાજિબુલ ઇઆદા કી તા'રીફ

જિસ ચીઝ કા બન્દોં કો હુક્મ હૈ ઉસે વક્ત મેં બજા લાને કો **અદા** કહતે હૈં ઔર વક્ત ખત્મ હોને કે બા'દ અમલ મેં લાના **કઝા** હૈ ઔર અગર ઉસ હુક્મ કે બજા લાને મેં કોઈ ખરાબી પૈદા હો જાએ તો ઉસ ખરાબી કો દૂર કરને કે લિયે વોહ અમલ દોબારા બજા લાના **ઈઆદા** કહલાતા હૈ. વક્ત કે અન્દર અન્દર અગર તહરીમા બાંધ લી તો નમાઝ કઝા ન હુઈ બલ્કે અદા હૈ. **(دُرِّمُختار ج٢ ص٦٢٧-٦٣٢)** મગર નમાઝે ફજ્ર, **જુમુઆ** ઔર ઈદૈન મેં વક્ત કે અન્દર સલામ ફિરના લાઝિમી હૈ વરના નમાઝ ન હોગી. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 701) બિલા ઉઝ્રે શર-ઈ નમાઝ કઝા કર દેના સખ્ત ગુનાહ હૈ, ઈસ પર ફર્ઝ હૈ કે ઉસ કી કઝા પઢે ઔર સચ્ચે દિલ સે તૌબા ભી કરે, તૌબા યા હજ્જે મક્બૂલ સે اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ તાખીર કા ગુનાહ મુઆફ હો જાએગા **(دُرِّمُختار ج٢ ص٦٢٦)** તૌબા ઉસી વક્ત સહીહ હૈ જબ કે કઝા પઢ લે ઉસ કો અદા કિયે બિગૈર તૌબા કિયે જાના તૌબા નહીં, કે જો નમાઝ ઈસ કે ઝિમ્મે થી ઉસ કો ન પઢના તો અબ ભી બાકી હૈ ઔર જબ ગુનાહ સે બાઝ ન આયા તો તૌબા કહાં હુઈ ?

(رَدُّالْمُحتار ج٢ ص٦٢٧)

હઝરતે સય્યિદુના ઈબ્ને અબ્બાસ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُمَا સે રિવાયત હૈ, તાજદારે રિસાલત, શહન્શાહે નુબુવ્વત, પૈકરે જૂદો સખાવત, સરાપા રહમત صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા : ગુનાહ પર કાઈમ રહ કર તૌબા કરને વાલા ઉસ કી મિસ્લ હૈ જો અપને રબ عَزَّوَجَلَّ સે ઠટ્ઠા (યા'ની મઝાક) કરતા હૈ. **(شُعَبُ الْاِیمان ج٥ ص٤٣٦ حدیث٧١٧٨)**

તૌબા કે તીન રુક્ન હૈં

સદરુલ અફાઝિલ હઝરતે અલ્લામા **સય્યિદ મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન** મુરાદઆબાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْهَادِى ફરમાતે હૈં : "તૌબા કે તીન રુક્ન હૈં : ﴾1﴿ એ'તિરાફે જુર્મ ﴾2﴿ નદામત ﴾3﴿ અઝ્મે તર્ક (યા'ની ઈસ ગુનાહ કો છોડને કા પુખ્તા અહ્દ). અગર ગુનાહ કાબિલે તલાફી હૈ તો ઉસ કી તલાફી ભી લાઝિમ. મ-સલન તારિકે સલાત (યા'ની નમાઝ તર્ક કર દેને વાલે) કી તૌબા કે લિયે નમાઝોં કી **કઝા** ભી લાઝિમ હૈ." (ખઝાઈનુલ ઈરફાન, સ. 12)

સોતે કો નમાઝ કે લિયે જગાના વાજિબ હૈ

કોઈ સો રહા હૈ યા નમાઝ પઢના ભૂલ ગયા હૈ તો જિસે મા'લૂમ હૈ ઉસ પર વાજિબ હૈ કે સોતે કો જગા દે ઔર ભૂલે હુએ કો યાદ દિલા દે. (વરના ગુનહગાર હોગા) (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 701) યાદ રહે ! જગાના યા યાદ દિલાના ઉસ વક્ત વાજિબ હોગા જબ કે ઝન્ને ગાલિબ હો કે યેહ નમાઝ પઢેગા વરના વાજિબ નહીં.

ફજ કા વક્ત હો ગયા ઉઠો !

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ખૂબ **સદાએ મદીના** લગાઈયે યા'ની સોને વાલોં કો નમાઝ કે લિયે જગાઈયે ઔર ઢેરોં નેકિયાં કમાઈયે. દા'વતે ઈસ્લામી કે મ-દની માહોલ મેં ફજ્ર કે લિયે મુસલ્માનોં કો જગાના **સદાએ મદીના** લગાના કહલાતા હૈ, **સદાએ મદીના** વાજિબ નહીં, નમાઝે ફજ્ર કે લિયે જગાના કારે સવાબ હૈ જો હર મુસલ્માન કો હસ્બે મૌકઅ કરના ચાહિયે. સદાએ મદીના લગાને મેં ઈસ બાત કી એહતિયાત ઝરૂરી હૈ કે કિસી મુસલ્માન કો ઈઝા ન હો.

હિકાયત

એક ઈસ્લામી ભાઈ ને મુઝે (સગે મદીના عُفِيَ عَنْهُ કો) બતાયા થા હમ ચન્દ ઈસ્લામી ભાઈ **મેગાફોન** પર ફજ્ર કે વક્ત **સદાએ મદીના** લગાતે હુએ એક ગલી સે ગુઝરે. એક સાહિબ ને હમ કો ટોકા ઔર કહા કે મેરા બચ્ચા રાત ભર નહીં સોયા અભી અભી આંખ લગી હૈ આપ લોગ **મેગાફોન** બન્દ કર દીજિયે. હમ કો ઉન સાહિબ પર બડા ગુસ્સા આયા કે ન જાને કૈસા મુસલ્માન હૈ, હમ નમાઝ કે લિયે જગા રહે હૈં ઔર યેહ ઈસ નેક કામ મેં રુકાવટ ડાલ રહા હૈ ! ખૈર દૂસરે દિન હમ ફિર **સદાએ મદીના** લગાતે હુએ ઉસ તરફ જા નિકલે તો વોહી સાહિબ પહલે સે ગલી કે **નુક્કડ** પર ગમઝદા ખડે થે ઔર હમ સે કહને લગે : આજ ભી બચ્ચા સારી રાત નહીં સોયા અભી અભી આંખ લગી હૈ ઈસી લિયે મૈં યહાં ખડા હો ગયા તાકે હમારી ગલી સે ખામોશી સે ગુઝરને કી આપ હઝરાત કી ખિદમાત મેં દર-ખ્વાસ્ત કરૂં. ઈસ સે મા'લૂમ હુવા કે બિગૈર **મેગાફોન** કે **સદાએ મદીના** લગાઈ જાએ. નીઝ બિગૈર **મેગાફોન** કે ભી ઈસ કદર બુલન્દ આવાઝેં ન નિકાલી જાએં જિસ સે ઘરોં મેં નમાઝ વ તિલાવત મેં મશ્ગૂલ ઈસ્લામી બહનોં, ઝઈફોં, મરીઝોં ઔર બચ્ચોં કો તશ્વીશ હો યા જો અવ્વલ વક્ત મેં પઢ કર સો રહા યા સો રહી હો ઉસ કી નીંદ મેં ખલલ પડે. ઔર અગર કોઈ મુસલ્માન અપને ઘર કે પાસ **સદાએ મદીના** લગાને સે રોકે તો ઉસ સે ઝિદ બહ્સ કરને કે બજાએ ઉસ સે મુઆફી માંગ લી જાએ ઔર ઉસ પર હુસ્ને ઝન રખા જાએ કે યકીનન

કોઈ મુસલ્માન નમાઝ કે લિયે જગાને કા મુખાલિફ નહીં હો સકતા, ઉસ બિચારે કી કોઈ મજબૂરી હોગી. બિલફર્ઝ વોહ બે નમાઝી હો તો ભી આપ ઉસ પર સખ્તી કરને કે મજાઝ નહીં, કિસી મુનાસિબ વક્ત પર ઇન્તિહાઈ નરમી કે સાથ ઇન્ફિરાદી કોશિશ કે ઝરીએ ઉસ કો નમાઝ કે લિયે આમાદા કીજિયે. મસાજિદ મેં ભી અઝાને ફજ્ર વગૈરા કે ઇલાવા બે મૌકઅ નીઝ મહલ્લોં યા મકાનોં કે અન્દર મહાફિલે ના'ત વગૈરા મેં સ્પીકર ઇસ્તિ'માલ કરને વાલોં કો ભી અપને અપને ઘરોં મેં ઇબાદત કરને વાલોં, મરીઝોં, શીર ખ્વાર બચ્ચોં ઔર સોને વાલોં કી ઈઝા કો પેશે નઝર રખના ચાહિયે.

હુકૂકે આમ્મા કે એહસાસ કી હિકાયત

હુકૂકે આમ્મા કા ખયાલ રખના બહુત ઝરૂરી હૈ, હમારે અસ્લાફ ઇસ મુઆ-મલે મેં બેહદ મોહતાત હુવા કરતે થે. ચુનાન્ચે **હુજ્જતુલ ઇસ્લામ** હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْوَالِى ફરમાતે હૈં : હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ અહમદ બિન હમ્બલ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી ખિદમત મેં એક શખ્સ કઈ સાલ સે હાઝિર હોતા ઔર ઇલ્મ હાસિલ કરતા. એક બાર જબ આયા તો આપ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને ઉસ સે મુંહ ફેર લિયા. ઉસ કે બ ઇસરાર ઇસ્તિફસાર પર ફરમાયા : અપને મકાન કી દીવાર કે સડક વાલે કોને પર ગારા લગા કર કદે આદમ (યા'ની ઇન્સાની કદ) કે બરાબર ઉસ (કોને) કો તુમ ને આગે બઢા દિયા હૈ હાલાં કે વોહ મુસલ્માનોં કી ગુઝર ગાહ હૈ. યા'ની મૈં તુમ સે કૈસે ખુશ હો સકતા હૂં કે તુમ ને મુસલ્માનોં કા રાસ્તા તંગ કર

દિયા હૈ ! (اِحیاءُ الْعُلوم ج۵ ص۹٦ مُلَخَّصًا) યહાં વોહ લોગ ભી ઈબ્રત હાસિલ કરેં જો અપને ઘરોં કે બાહર ઐસે ચબૂતરે વગૈરા બના દેતે હૈં જિસ સે મુસલ્માનોં કા રાસ્તા તંગ હો જાતા હૈ.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

જલ્દ સે જલ્દ કઝા પઢ લીજિયે

જિસ કે ઝિમ્મે કઝા નમાઝેં હોં ઉન કા જલ્દ સે જલ્દ પઢના વાજિબ હૈ મગર બાલ બચ્ચોં કી પરવરિશ ઔર અપની ઝરૂરિય્યાત કી ફરાહમી કે સબબ તાખીર જાઈઝ હૈ. લિહાઝા કારોબાર ભી કરતા રહે ઔર ફુરસત કા જો વક્ત મિલે ઉસ મેં **કઝા** પઢતા રહે યહાં તક કે પૂરી હો જાએં. (دُرِّمُختار ج۲ ص٦٤٦)

છુપ કર કઝા પઢિયે

કઝા નમાઝેં છુપ કર પઢિયે લોગોં પર (યા ઘર વાલોં બલ્કે કરીબી દોસ્ત પર ભી) ઈસ કા ઈઝહાર ન કીજિયે (મ-સલન યેહ મત કહા કીજિયે કે મેરી આજ કી ફજ્ર કઝા હો ગઈ યા મૈં કઝાએ ઉમ્રી પઢ રહા હૂં વગૈરા), **કે ગુનાહ કા ઈઝહાર ભી મકરૂહે તહરીમી વ ગુનાહ હૈ.** (رَدُّالْمُحتار ج۲ ص٦٥٠) લિહાઝા અગર લોગોં કી મૌજૂ-દગી મેં વિત્ર કઝા પઢેં તો તક્બીરે કુનૂત કે લિયે હાથ ન ઉઠાએં.

જુમુઅતુલ વદાઅ મેં કઝાએ ઉમ્રી

ર-મઝાનુલ મુબારક કે આખિરી **જુમુઆ** મેં બા'ઝ લોગ બા જમાઅત કઝાએ ઉમ્રી પઢતે હૈં ઔર યેહ સમઝતે હૈં કે ઉમ્ર ભર કી

કઝાએં ઈસી એક નમાઝ સે અદા હો ગઈ યેહ બાતિલ મહ્ઝ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 708)

ઉમ્ર ભર કી કઝા કા હિસાબ

જિસ ને કભી નમાઝેં હી ન પઢી હોં ઔર અબ તૌફીક હુઈ ઔર **કઝાએ ઉમ્રી** પઢના ચાહતા હૈ વોહ જબ સે બાલિગ હુવા હૈ ઉસ વક્ત સે નમાઝોં કા હિસાબ લગાએ ઔર તારીખે બુલૂગ ભી નહીં મા'લૂમ તો એહતિયાત ઈસી મેં હૈ કે હિજરી સિન કે હિસાબ સે ઔરત **નવ સાલ** કી ઉમ્ર સે ઔર મર્દ **બારહ સાલ** કી ઉમ્ર સે નમાઝોં કા હિસાબ લગાએ.

કઝા પઢને મેં તરતીબ

કઝાએ ઉમ્રી મેં યૂં ભી કર સકતે હૈં કે પહલે તમામ ફજ્રેં અદા કર લેં ફિર તમામ ઝોહ્ર કી નમાઝેં ઈસી તરહ અસ્ર, મગરિબ ઔર ઈશા.

કઝાએ ઉમ્રી કા તરીકા (હ-નફી)

કઝા હર રોઝ કી બીસ રક્અતેં હોતી હૈં. દો ફર્ઝ ફજ્ર કે, ચાર ઝોહ્ર, ચાર અસ્ર, તીન મગરિબ, ચાર ઈશા કે ઔર તીન વિત્ર. નિય્યત ઈસ તરહ કીજિયે, મ-સલન : **"સબ સે પહલી ફજ્ર જો મુઝ સે કઝા હુઈ ઉસ કો અદા કરતા હૂં."** હર નમાઝ મેં ઈસી તરહ નિય્યત કીજિયે. જિસ પર બ કસરત કઝા નમાઝેં હૈં વોહ આસાની કે લિયે અગર યૂં ભી અદા કરે તો જાઈઝ હૈ કે હર રુકૂઅ ઔર હર સજ્દે મેં તીન તીન બાર "سُبْحٰنَ رَبِّیَ الْعَظِیْم، سُبْحٰنَ رَبِّیَ الْاَعْلٰی" કી જગહ સિર્ફ એક એક બાર કહે. મગર યેહ હમેશા ઔર હર તરહ કી નમાઝ મેં યાદ રખના ચાહિયે

કે જબ રુકૂઅ મેં પૂરા પહોંચ જાએ ઉસ વક્ત **سُبْحٰنَ** કા ''સીન'' શુરૂઅ કરે ઔર જબ **عَظِيم** કા ''મીમ'' ખત્મ કર ચુકે ઉસ વક્ત રુકૂઅ સે સર ઉઠાએ. ઈસી તરહ સજદે મેં ભી કરે. **એક** તખ્ફીફ (યા'ની કમી) તો યેહ હુઈ ઔર **દૂસરી** યેહ કે ફર્ઝોં કી તીસરી ઔર ચૌથી રકઅત મેં **અલ હમ્દ શરીફ** કી જગહ ફકત ''**سُبْحٰنَ اللّٰه**'' તીન બાર કહ કર રુકૂઅ કર લે. મગર વિત્ર કી તીનોં રકઅતોં મેં **અલ હમ્દ** શરીફ ઔર સૂરત દોનોં ઝરૂર પઢી જાએં. **તીસરી** તખ્ફીફ (યા'ની કમી) યેહ કે કા'દએ અખીરા મેં **તશહ્હુદ** યા'ની **અત્તહિય્યાત** કે બા'દ દોનોં દુરૂદોં ઔર દુઆ કી જગહ સિર્ફ ''**اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ**'' કહ કર સલામ ફેર દે. **ચૌથી** તખ્ફીફ (યા'ની કમી) યેહ કે વિત્ર કી તીસરી રકઅત મેં દુઆએ કુનૂત કી જગહ **اَللّٰهُ اَكْبَر** કહ કર ફકત એક બાર યા તીન બાર ''**رَبِّ اغْفِرْ لِىْ**'' કહે. (મુલખ્ખસ અઝ ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 157) **યાદ રખિયે !** તખ્ફીફ (યા'ની કમી) કે ઈસ તરીકે કી આદત હરગિઝ ન બનાઈયે, મા'મૂલ કી નમાઝેં સુન્નત કે મુતાબિક હી પઢિયે ઔર ઈન મેં ફરાઈઝ વ વાજિબાત કે સાથ સાથ સુનન ઔર **મુસ્તહબ્બાત** વ આદાબ કી ભી રિઆયત કીજિયે.

નમાઝે કસ્ર કી કઝા

અગર હાલતે સફર કી કઝા નમાઝ હાલતે ઈકામત મેં પઢેંગે તો કસ્ર હી પઢેંગે ઔર હાલતે ઈકામત કી કઝા નમાઝ હાલતે સફર મેં પઢેંગે તો પૂરી પઢેંગે યા'ની કસ્ર નહીં કરેંગે. **(عالمگیری ج۱ص۱۲۱)**

ઝમાનએ ઇરતિદાદ કી નમાઝેં

જો શખ્સ مَعَاذَاللہ عَزَّوَجَلَّ **મુરતદ** હો ગયા ફિર ઈસ્લામ લાયા તો **ઝમાનએ ઈરતિદાદ** કી નમાઝોં કી કઝા નહીં ઔર મુરતદ હોને સે પહલે ઝમાનએ ઈસ્લામ મેં જો નમાઝેં જાતી રહી થીં ઉન કી કઝા વાજિબ હૈ. **(رَدُّالْمُحتار ج۲ص٦٤٧)**

બચ્ચે કી પૈદાઇશ કે વક્ત નમાઝ

દાઈ (Nurse/Midwife) નમાઝ પઢેગી તો બચ્ચે કે મર જાને કા અન્દેશા હૈ, નમાઝ કઝા કરને કે લિયે યેહ ઉઝ્ર (યા'ની મજબૂરી) હૈ. બચ્ચે કા સર બાહર આ ગયા ઔર નિફાસ સે પેશ્તર વક્ત ખત્મ હો જાએગા તો ઈસ હાલત મેં ભી ઉસ કી માં પર નમાઝ પઢના ફર્ઝ હૈ ન પઢેગી તો ગુનહગાર હોગી. કિસી બરતન મેં બચ્ચે કા સર રખ કર જિસ સે ઉસ કો નુક્સાન ન પહોંચે નમાઝ પઢે મગર ઈસ તરકીબ સે પઢને મેં ભી બચ્ચે કે મર જાને કા અન્દેશા હો તો તાખીર મુઆફ હૈ. બા'દે નિફાસ ઈસ નમાઝ કી કઝા પઢે. **(ایضاً ص ٦٢٧)**

મરીઝ કો નમાઝ કબ મુઆફ હૈ ?

ઐસા મરીઝ, કે ઈશારે સે ભી નમાઝ નહીં પઢ સકતા અગર યેહ હાલત પૂરે છ6 વક્ત તક રહી તો ઈસ હાલત મેં જો નમાઝેં ફૌત હુઈ ઉન કી કઝા વાજિબ નહીં. **(عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۱)**

ઉમ્ર ભર કી નમાઝેં દોબારા પઢના

જિસ કી નમાઝોં મેં નુક્સાન વ કરાહત હો વોહ તમામ ઉમ્ર કી નમાઝેં ફેરે તો અચ્છી બાત હૈ ઔર કોઈ ખરાબી ન હો તો ન ચાહિયે

ઔર કરે તો ફજ્ર વ અસ્ર કે બા'દ ન પઢે ઔર તમામ રક્અતેં ભરી પઢે ઔર વિત્ર મેં કુનૂત પઢ કર તીસરી કે બા'દ કા'દા કર કે, ફિર એક ઔર મિલાએ કે ચાર હો જાએં. **(عالمگیری ج۱ص۱۲٤)**

કઝા કા લફ્ઝ કહના ભૂલ ગયા તો ?

આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : હમારે ઉ-લમા તસરીહ ફરમાતે હૈં : કઝા બ નિય્યતે અદા ઔર અદા બ નિય્યતે કઝા દોનોં સહીહ હૈં.

(ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 161)

કઝા નમાઝેં નવાફિલ કી અદાએગી સે બેહતર

"ફતાવા શામી" મેં હૈ : કઝા નમાઝેં નવાફિલ કી અદાએગી સે બેહતર ઔર અહમ હૈં મગર સુન્નતે મુઅક્કદા, નમાઝે ચાશ્ત, **સલાતુત્તસ્બીહ** ઔર વોહ નમાઝેં જિન કે બારે મેં અહાદીસે મુબા-રકા મરવી હૈં યા'ની જૈસે **તહિય્યતુલ મસ્જિદ,** અસ્ર સે પહલે કી ચાર રક્અત (સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા) ઔર મગરિબ કે બા'દ છ[6] રક્અતેં (પઢી જાએંગી). **(رَدُّالْمُحتار ج۲ص۱٤٦)** યાદ રહે ! કઝા નમાઝ કી બિના પર સુન્નતે મુઅક્કદા છોડના જાઈઝ નહીં, અલબત્તા સુન્નતે ગૈર **મુઅક્કદા** ઔર હદીસોં મેં વારિદ શુદા મખ્સૂસ નવાફિલ પઢે તો સવાબ કા હકદાર હૈ મગર ઈન્હેં ન પઢને પર કોઈ ગુનાહ નહીં, ચાહે ઝિમ્મે કઝા નમાઝ હો યા ન હો.

ફજ્ર વ અસ્ર કે બા'દ નવાફિલ નહીં પઢ સકતે

નમાઝે ફજ્ર ઔર અસ્ર કે બા'દ વોહ તમામ નવાફિલ અદા

કરને મક્રૂહે (તહરીમી) હૈં જો કસ્દન હોં અગર્ચે **તહિય્યતુલ મસ્જિદ** હોં, ઔર હર વોહ નમાઝ (ભી નહીં પઢ સકતે) જો ગૈર કી વજહ સે લાઝિમ હો મ-સલન નઝ્ર ઔર તવાફ કે નવાફિલ ઔર હર વોહ નમાઝ જિસ કો શુરૂઅ કિયા ફિર ઉસે તોડ ડાલા, અગર્ચે વોહ ફજ્ર ઔર અસ્ર કી સુન્નતેં હી ક્યૂં ન હોં. **(دُرِّمُختار ج۲ص۴۴.۴۵)**

કઝા કે લિયે કોઈ વક્ત મુઅય્યન નહીં ઉમ્ર મેં જબ (ભી) પઢેગા **બરિય્યુઝ્ઝિમ્મા** હો જાએગા. મગર તુલૂઅ વ ગુરૂબ ઔર ઝવાલ કે વક્ત નમાઝ નહીં પઢ સકતા, કે ઈન વક્તોં મેં નમાઝ જાઈઝ નહીં.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 702, **عالمگیری ج۱ص۵۲**)

ઝોહ્ર કી ચાર સુન્નતેં રહ જાએં તો ક્યા કરે ?

અગર ઝોહ્ર કે ફર્ઝ પહલે પઢ લિયે તો દો રક્અત સુન્નતે બા'દિયા અદા કરને કે બા'દ ચાર રક્અત સુન્નતે કબ્લિયા અદા કીજિયે ચુનાન્ચે સરકારે **આ'લા હઝરત** رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : **ઝોહ્ર** કી પહલી **ચાર સુન્નતેં** જો ફર્ઝ સે પહલે ન પઢી હોં તો બા'દે ફર્ઝ બલ્કે મઝ્હબે અરજહ (યા'ની પસન્દીદા તરીન મઝહબ) પર બા'દ (દો રક્અત) સુન્નતે બા'દિયા કે પઢેં બશર્તે કે હુનૂઝ (યા'ની અભી) વક્તે ઝોહ્ર બાકી હો. (ફતાવા ૨-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 148)

ફજ્ર કી સુન્નતેં રહ જાએં તો ક્યા કરે ?

સુન્નતેં પઢને સે અગર ફજ્ર કી જમાઅત ફૌત હો જાને કા અન્દેશા હો તો બિગૈર પઢે શામિલ હો જાએ. મગર સલામ ફેરને કે બા'દ પઢના

જાઇઝ નહીં. તુલૂએ આફ્તાબ કે કમ અઝ કમ બીસ મિનટ બા'દ સે લે કર **ઝહ્વએ કુબ્રા** તક પઢ લે, કે **મુસ્તહબ** હૈ. ઇસ કે બા'દ **મુસ્તહબ** ભી નહીં.

ક્યા મગરિબ કા વક્ત થોડા સા હોતા હૈ ?

મગરિબ કી નમાઝ કા વક્ત ગુરૂબે આફ્તાબ તા ઇબ્તિદાએ વક્તે ઇશા હોતા હૈ. યેહ વક્ત મકામાત ઔર તારીખ કે એ'તિબાર સે ઘટતા બઢતા રહતા હૈ મ-સલન બાબુલ મદીના કરાચી મેં નિઝામુલ અવકાત કે નક્શે કે મુતાબિક મગરિબ કા વક્ત કમ અઝ કમ એક ઘન્ટા 18 મિનટ હોતા હૈ. ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام ફરમાતે હૈં : રોઝે અબ્ર (યા'ની જિસ દિન બાદલ છાએ હોં ઉસ) કે સિવા મગરિબ મેં હમેશા તા'જીલ (યા'ની જલ્દી) **મુસ્તહબ** હૈ ઔર દો રક્અત સે ઝાઇદ કી તાખીર મક્રૂહે તન્ઝીહી ઔર અગર બિગૈર ઉઝ્ર સફર વ મરઝ વગૈરા ઇતની તાખીર કી કે સિતારે ગુથ ગએ તો મક્રૂહે તહરીમી.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 453)

સરકારે આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : ઇસ (યા'ની મગરિબ) કા વક્તે મુસ્તહબ જબ તક હૈ કે સિતારે ખૂબ ઝાહિર ન હો જાએં, ઇતની દેર કરની કે (બડે બડે સિતારોં કે ઇલાવા) છોટે છોટે સિતારે ભી ચમક આએં મક્રૂહ હૈ. (ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 5, સ. 153) અસ્ર વ ઇશા સે પહલે જો રક્અતેં હૈં વોહ સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા હૈં ઉન કી કઝા નહીં.

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર એક બાર દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસ પર દસ રહમતેં ભેજતા હૈ. (مسلم)

તરાવીહ કી કઝા કા ક્યા હુક્મ હૈ ?

જબ તરાવીહ ફૌત હો જાએ તો ઉસ કી કઝા નહીં, ન જમાઅત સે ન તન્હા ઔર અગર કોઈ કઝા પઢ ભી લેતા હૈ તો યેહ જુદાગાના નફ્લ હો જાએંગે, તરાવીહ સે ઈન કા તઅલ્લુક ન હોગા.

(تَنوِیرُ الْاَبصار ودُرِّمُختار ج۲ص۵۹۸)

નમાઝ કા ફિદયા

જિન કે રિશ્તેદાર ફૌત હુએ હોં વોહ

ઈસ મઝમૂન કા ઝરૂર મુતા-લઆ ફરમાએં

મય્યિત કી ઉમ્ર મા'લૂમ કર કે ઈસ મેં સે નવ સાલ ઔરત કે લિયે ઔર બારહ સાલ મર્દ કે લિયે ના બાલિગી કે નિકાલ દીજિયે. બાકી જિતને સાલ બચે ઉન મેં હિસાબ લગાઈયે કે કિતની મુદ્દત તક વોહ (યા'ની મર્હૂમ) બે નમાઝી રહા યા બે રોઝા રહા, યા કિતની નમાઝેં યા રોઝે ઉસ કે ઝિમ્મે કઝા કે બાકી હૈં. ઝિયાદા સે ઝિયાદા અન્દાઝા લગા લીજિયે બલ્કે ચાહેં તો ના બાલિગી કી ઉમ્ર કે બા'દ બકિય્યા તમામ ઉમ્ર કા હિસાબ લગા લીજિયે. અબ ફી નમાઝ એક એક સ-દ-કએ ફિત્ર ખૈરાત કીજિયે. એક સ-દ-કએ ફિત્ર કી મિક્દાર 2 કિલો સે 80 ગ્રામ કમ ગેહૂં યા ઉસ કા આટા યા ઉસ કી રકમ હૈ. ઔર એક દિન કી છ[6] નમાઝેં હૈં પાંચ ફર્ઝ ઔર એક વિત્ર વાજિબ. મ-સલન 2 કિલો સે 80 ગ્રામ કમ ગેહૂં કી રકમ 12 રુપૈ હો તો એક દિન કી નમાઝોં કે 72 રુપૈ હુએ ઔર 30 દિન કે 2160 રુપૈ ઔર બારહ માહ કે તકરીબન 25920 રુપૈ હુએ. અબ કિસી મય્યિત પર 50 સાલ કી નમાઝેં બાકી હૈં તો ફિદયા અદા કરને કે લિયે 1296000 રુપૈ ખૈરાત કરને હોંગે. ઝાહિર હૈ

હર શખ્સ ઇતની રકમ ખૈરાત કરને કી ઇસ્તિતાઅત (તાકત) નહીં રખતા, ઇસ કે લિયે ઉ-લમાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام ને શર-ઈ હીલા ઇર્શાદ ફરમાયા હૈ. મ-સલન વોહ 30 દિન કી તમામ નમાઝોં કે ફિદયે કી નિય્યત સે 2160 રુપૈ કિસી ફકીર (ફકીર ઔર મિસ્કીન કી તા'રીફ સફહા નમ્બર 24 પર મુલા-હઝા ફરમાઇયે) કી મિલ્ક કર દે, યેહ 30 દિન કી નમાઝોં કા ફિદયા અદા હો ગયા. અબ વોહ ફકીર યેહ રકમ દેને વાલે હી કો હિબા કર દે (યા'ની તોહફે મેં દે દે) યેહ કબ્ઝા કરને કે બા'દ ફિર ફકીર કો 30 દિન કી નમાઝોં કે ફિદયે કી નિય્યત સે કબ્ઝે મેં દે કર ઉસ કા માલિક બના દે. ઇસી તરહ લૌટ ફેર કરતે રહેં યૂં સારી નમાઝોં કા ફિદયા અદા હો જાએગા. 30 દિન કી રકમ કે ઝરીએ હી હીલા કરના શર્ત નહીં વોહ તો સમઝાને કે લિયે મિસાલ દી હૈ. બિલફર્ઝ 50 સાલ કે ફિદયોં કી રકમ મૌજૂદ હો તો એક હી બાર લૌટ ફેર કરને મેં કામ હો જાએગા. નીઝ ફિત્રે કી રકમ કા હિસાબ ગેહૂં કે મૌજૂદા ભાવ સે લગાના હોગા. **ઇસી તરહ ફી રોઝા ભી એક સ-દ-કએ ફિત્ર હૈ.** નમાઝોં કા ફિદયા અદા કરને કે બા'દ રોઝોં કા ભી ઇસી તરીકે સે ફિદયા અદા કર સકતે હૈં. ગરીબ વ અમીર સભી ફિદયે કા હીલા કર સકતે હૈં. અગર વુ-રસા અપને મર્હૂમીન કે લિયે યેહ અમલ કરેં તો યેહ મય્યિત કી ઝબર દસ્ત ઇમદાદ હોગી, ઇસ તરહ મરને વાલા ભી اِنْ شَآءَاللهعَزَّوَجَلَّ ફર્ઝ કે બોઝ સે આઝાદ હોગા ઔર વુ-રસા ભી અજરો સવાબ કે મુસ્તહિક હોંગે. બા'ઝ લોગ મસ્જિદ વગૈરા મેં એક કુરઆને પાક કા નુસ્ખા દે કર અપને મન કો મના લેતે હૈં કે હમ ને મર્હૂમ કી તમામ નમાઝોં કા ફિદયા અદા કર દિયા યેહ ઉન કી ગલત ફહમી હૈ. (તફસીલ કે લિયે દેખિયે : ફતાવા ર-ઝવિય્યા

મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 167) **યાદ રખિયે !** મર્હૂમ કી નમાઝોં કા ફિદયા ઔલાદ ઔર દીગર વુ-રસા કી તરહ કોઈ આમ મુસલ્માન ભી દે સકતા હૈ.

(مِنْحَةُ الْخالِقِ عَلَى الْبَحْرِ الرّائِقِ لابن عابدين ج٢ ص ١٦٠ مُلَخَّصاً)

મર્હૂમા કે ફિદયે કા એક મસ્અલા

ઔરત કી આદતે હૈઝ અગર મા'લૂમ હો તો ઉસ કદર દિન ઔર ન મા'લૂમ હો તો હર મહીને સે તીન દિન નવ બરસ કી ઉમ્ર સે મુસ્તસ્ના કરેં મગર જિતની બાર હમ્લ રહા હો મુદ્દતે હમ્લ કે મહીનોં સે અય્યામે હૈઝ કા ઇસ્તિસ્ના ન કરેં. ઔરત કી આદત દરબારએ નિફાસ અગર મા'લૂમ હો તો હર હમ્લ કે બા'દ ઉતને દિન મુસ્તસ્ના કરે ઔર ન મા'લૂમ હો તો કુછ નહીં, કે નિફાસ કે લિયે જાનિબે અકલ (કમ સે કમ) મેં શરઅન કુછ તક્દીર નહીં. મુમ્કિન હૈ કે એક હી મિનટ આ કર ફૌરન પાક હો જાએ. (માખૂઝ અઝ ફતાવા ૨-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 154)

સાદાતે કિરામ કો નમાઝ કા ફિદયા નહીં દે સકતે

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن સે **સય્યિદોં** ઔર **ગૈર મુસ્લિમોં** કો **નમાઝ કા ફિદયા** દેને કે મુ-તઅલ્લિક પૂછા ગયા તો ફરમાયા : યેહ સ-દકા (યા'ની નમાઝ કા ફિદયા) હઝરાતે સાદાતે કિરામ કે લાઇક નહીં ઔર હુનૂદ વગૈરહુમ કુફ્ફારે હિન્દ ઈસ સ-દકે કે લાઇક નહીં. ઈન દોનોં કો દેને કી અસ્લન ઈજાઝત નહીં, ન ઈન કે દિયે અદા હો. મુસ્લિમીન મસાકીન ઝવિલ કુર્બા ગૈર હાશિમીન (યા'ની અપને મિસ્કીન મુસ્લમાન રિશ્તેદાર ગૈર હાશિમિયોં) કો દેના દૂના (યા'ની દુગના) અજ્ર હૈ.

(ફતાવા ૨-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 166)

100 કોડોં કા હીલા

હીલએ શર-ઈ કા જવાઝ કુરઆનો હદીસ ઔર ફિક્હે હ-નફી કી મો'તબર કુતુબ મેં મૌજૂદ હૈ. ચુનાન્ચે હઝરતે સય્યિદુના અય્યૂબ عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કી બીમારી કે ઝમાને મેં આપ عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કી ઝૌજએ મોહ-ત-રમા رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا એક બાર ખિદમતે સરાપા અ-ઝમત મેં તાખીર સે હાઝિર હુઈ તો આપ عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام ને કસમ ખાઈ કે "મૈં તન્દુરુસ્ત હો કર **સો કોડે** મારૂંગા" સિહ્હત યાબ હોને પર **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને ઉન્હેં **સો તીલિયોં કી ઝાડૂ** મારને કા હુક્મ ઈર્શાદ ફરમાયા. (નૂરુલ ઈરફાન, સ. 728 મુલખ્ખસન) **અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા** પારહ 23 **સૂરએ** صٓ કી આયત નમ્બર 44 મેં ઈર્શાદ ફરમાતા હૈ :

وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِّهٖ وَلَا تَحْنَثْ ؕ (پ۲۳، ص:٤٤)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર ફરમાયા કે અપને હાથ મેં એક ઝાડૂ લે કર ઈસ સે માર દે ઔર કસમ ન તોડ.

"આલમગીરી" મેં હીલોં કા એક મુસ્તકિલ બાબ હૈ જિસ કા નામ **"કિતાબુલ હિયલ"** હૈ ચુનાન્ચે આલમગીરી **"કિતાબુલ હિયલ"** મેં હૈ : જો હીલા કિસી કા હક મારને યા ઉસ મેં શુબા પૈદા કરને યા બાતિલ સે ફરેબ દેને કે લિયે કિયા જાએ વોહ મક્રૂહ હૈ ઔર જો હીલા ઈસ લિયે કિયા જાએ કે આદમી હરામ સે બચ જાએ યા હલાલ કો હાસિલ કર લે વોહ અચ્છા હૈ. ઈસ કિસ્મ કે હીલોં કે જાઈઝ હોને કી દલીલ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કા યેહ ફરમાન હૈ :

وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِّهٖ وَلَا تَحْنَثْ ؕ (پ۲۳، ص:٤٤)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર ફરમાયા કે અપને હાથ મેં એક ઝાડૂ લે કર ઈસ સે માર દે ઔર કસમ ન તોડ.

(عالمگیری ج٦ ص٣٩٠)

કાન છેદને કા રવાજ કબ સે હુવા ?

હીલે કે જવાઝ પર એક ઔર દલીલ મુલા-હઝા ફરમાઈયે ચુનાન્ચે **હઝરતે** સય્યિદુના **અબ્દુલ્લાહ** ઈબ્ને અબ્બાસ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُمَا સે રિવાયત હૈ કે એક બાર હઝરતે સય્યિ-દતુના **સારહ** ઔર હઝરતે સય્યિ-દતુના **હાજિરા** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُمَا મેં કુછ ચપ-કલશ હો ગઈ. હઝરતે સય્યિ-દતુના સારહ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہَا ને કસમ ખાઈ કે મુઝે અગર કાબૂ મિલા તો મૈં હાજિરા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہَا કા કોઈ ઉઝ્વ કાટૂંગી. **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને હઝરતે સય્યિદુના જિબ્રઈલ عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કો હઝરતે સય્યિદુના ઈબ્રાહીમ **ખલીલુલ્લાહ** عَلٰی نَبِیِّنَا وَعَلَیْہِ الصَّلٰوۃُ وَالسَّلَام કી ખિદમત મેં ભેજા કે ઈન મેં સુલ્હ કરવા દેં. હજરતે સય્યિ-દતુના સારહ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہَا ને અર્ઝ કી : ''**مَاحِيلَةُ يَمِينِي؟**'' યા'ની મેરી કસમ કા ક્યા હીલા હોગા ? તો હઝરતે સય્યિદુના ઈબ્રાહીમ **ખલીલુલ્લાહ** عَلٰی نَبِیِّنَا وَعَلَیْہِ الصَّلٰوۃُ وَالسَّلَام પર વહ્ય નાઝિલ હુઈ કે (હઝરતે) **સારહ** (رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہَا) કો હુક્મ દો કે વોહ (હઝરતે) હાજિરા (رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہَا) કે કાન છેદ દેં. **ઉસી વક્ત સે ઔરતોં કે કાન છેદને કા રવાજ પડા.** **(غَمْزُعُیونِ الْبَصائِر لِلْحَمَوِی ج ٣ ص ٢٩٠)**

ગાય કે ગોશ્ત કા તોહફા

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના આઈશા સિદ્દીકા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنۡہَا સે રિવાયત હૈ કે દો જહાન કે સુલ્તાન, સરવરે ઝીશાન صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી ખિદમત મેં ગાય કા ગોશ્ત હાઝિર કિયા ગયા, કિસી ને અર્ઝ કી : યેહ ગોશ્ત હઝરતે સય્યિ-દતુના બરીરા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنۡہَا પર **સ-દકા** હુવા થા. ફરમાયા : **هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَّلَنَا هَدِيَّةٌ** યા'ની યેહ બરીરા કે લિયે **સ-દકા** થા હમારે લિયે **હદિય્યા** હૈ. **(مُسلِم ص٥٤١ حدیث١٠٧٥)**

ઝકાત કા શર-ઈ હીલા

ઈસ હદીસે પાક સે સાફ઼ ઝાહિર હૈ કે હઝરતે સય્યિ-દતુના બરીરા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنۡہَا જો કે સ-દકે કી હકદાર થીં ઉન કો બતૌરે સ-દકા મિલા હુવા ગાય કા ગોશ્ત અગર્ચે ઉન કે હક મેં સ-દકા હી થા મગર ઉન કે કબ્ઝા કર લેને કે બા'દ જબ બારગાહે રિસાલત મેં પેશ કિયા ગયા થા તો ઉસ કા હુક્મ બદલ ગયા થા ઔર અબ વોહ સ-દકા ન રહા થા. યૂં હી કોઈ મુસ્તહિક શખ્સ ઝકાત અપને કબ્ઝે મેં લેને કે બા'દ કિસી ભી આદમી કો તોહ્ફ઼તન દે સકતા યા મસ્જિદ વગૈરા કે લિયે પેશ કર સકતા હૈ કે મઝકૂરા મુસ્તહિક શખ્સ કા પેશ કરના અબ ઝકાત ન રહા, હદિય્યા યા અતિય્યા હો ગયા. ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللّٰهُ السَّلَام **ઝકાત કા શર-ઈ હીલા** કરને કા તરીકા યૂં ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં : **ઝકાત** કી રકમ મુર્દે કી તજહીઝો તક્ફીન યા મસ્જિદ કી તા'મીર મેં સર્ફ નહીં કર સકતે કે તમ્લીકે ફકીર (યા'ની ફકીર કો માલિક કરના) ન પાઈ ગઈ. અગર ઈન

ઉમૂર મેં ખર્ચ કરના ચાહેં તો ઈસ કા તરીકા યેહ હૈ કે **ફકીર** કો (ઝકાત કી રકમ કા) માલિક કર દેં ઔર વોહ (તા'મીરે મસ્જિદ વગૈરા મેં) સર્ફ કરે, ઈસ તરહ સવાબ દોનોં કો હોગા. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 890)

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ! કફન દફન બલ્કે તા'મીરે મસ્જિદ મેં ભી **હીલએ શર-ઈ** કે ઝરીએ ઝકાત ઈસ્તિ'માલ કી જા સકતી હૈ ક્યૂંકે ઝકાત તો ફકીર કે હક મેં થી જબ ફકીર ને કબ્જા કર લિયા તો અબ વોહ માલિક હો ચુકા, જો ચાહે કરે. હીલએ શર-ઈ કી બ-ર-કત સે દેને વાલે કી ઝકાત ભી અદા હો ગઈ ઔર ફકીર ભી મસ્જિદ મેં દે કર સવાબ કા હકદાર હો ગયા. ફકીરે શર-ઈ કો હીલે કા મસ્અલા બેશક સમઝા દિયા જાએ.

ફકીર કી તા'રીફ

ફકીર વોહ હૈ કે ۞ જિસ કે પાસ કુછ ન કુછ હો મગર ઈતના ન હો કે નિસાબ કો પહોંચ જાએ યા ۞ નિસાબ કી કદર તો હો મગર ઉસ કી હાજતે અસ્લિય્યા (યા'ની ઝરૂરિય્યાતે ઝિન્દગી) મેં મુસ્તગ્રક (ઘિરા હુવા) હો. મ-સલન રહને કા મકાન, ખાનાદારી કા સામાન, સુવારી કે જાનવર (યા સ્કૂટર યા કાર), કારીગરોં કે ઔઝાર, પહનને કે કપડે, ખિદમત કે લિયે લૌંડી, ગુલામ, ઈલ્મી શુગ્લ રખને વાલે કે લિયે ઈસ્લામી કિતાબેં જો ઉસ કી ઝરૂરત સે ઝાઈદ ન હોં ۞ ઈસી તરહ અગર મદ્યૂન (યા'ની મકરૂઝ) હૈ ઔર દૈન (યા'ની કર્ઝા) નિકાલને કે બા'દ નિસાબ બાકી ન રહે તો **ફકીર** હૈ અગર્ચે ઉસ કે પાસ એક તો ક્યા કઈ નિસાબેં હોં.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 924, **رَدُّالْمُحتار ج۳ص۳۳۳وغیرہ**)

મિસ્કીન કી તા'રીફ

મિસ્કીન વોહ હૈ જિસ કે પાસ કુછ ન હો યહાં તક કે ખાને ઔર બદન છુપાને કે લિયે ઈસ કા મોહતાજ હૈ કે લોગોં સે સુવાલ કરે ઔર ઈસે સુવાલ હલાલ હૈ. **ફકીર** (યા'ની જિસ કે પાસ કમ અઝ કમ એક દિન કા ખાને કે લિયે ઔર પહનને કે લિયે મૌજૂદ હૈ ઉસ) કો **બિગૈર ઝરૂરત વ મજબૂરી સુવાલ હરામ હૈ.**

(**عالمگیری** ج ۱ ص ۱۸۷-۱۸۸, બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 924)

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! મા'લૂમ હુવા જો ભિકારી કમાને પર કાદિર હોને કે બા વુજૂદ બિલા ઝરૂરત વ મજબૂરી બતૌરે પેશા ભીક માંગતે હૈં ગુનાહગાર વ અઝાબે નાર કે હકદાર હૈં ઔર જો ઐસોં કે હાલ સે બા ખબર હો ઉસે ઉન કો દેના જાઈઝ નહીં.

એક ચુપ સો[100] સુખ

ગમે મદીના, બકીઅ, મગ્ફિરત ઔર બે હિસાબ જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં આકા કે પડોસ કા તાલિબ

યકુમ મુહર્રમુલ હરામ 1435 સિ.હિ.
06-11-2013

યેહ રિસાલા પઢ કર દૂસરે કો દે દીજિયે

શાદી ગમી કી તકરીબાત, ઈજતિમાઆત, આ'રાસ ઔર જુલૂસે મીલાદ વગૈરા મેં **મક-ત-બતુલ મદીના** કે શાએઅ કર્દા રસાઈલ ઔર મ-દની ફૂલોં પર મુશ્તમિલ પેમ્ફલેટ તક્સીમ કર કે સવાબ કમાઈયે, ગાહકોં કો બ નિય્યતે સવાબ તોહફે મેં દેને કે લિયે અપની દુકાનોં પર ભી રસાઈલ રખને કા મા'મૂલ બનાઈયે, અખ્બાર ફરોશોં યા બચ્ચોં કે ઝરીએ અપને મહલ્લે કે ઘર ઘર મેં માહાના કમ અઝ કમ એક અદદ સુન્નતોં ભરા રિસાલા યા મ-દની ફૂલોં કા પેમ્ફલેટ પહોંચા કર નેકી કી દા'વત કી ધૂમ મચાઈયે ઔર ખૂબ સવાબ કમાઈયે.

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મૈં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (كنز العمال)

ફેહરિસ

ઉન્વાન	સફહા	ઉન્વાન	સફહા
દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત	1	કઝાએ ઉમ્રી કા તરીકા (હ-નફી)	12
જહન્નમ કી ખૌફનાક વાદી	2	નમાઝે કસ્ર કી કઝા	13
પહાડ ગરમી સે પિઘલ જાએં	2	ઝમાનએ ઈરતિદાદ કી નમાઝેં	14
સર કુચલને કી સઝા	2	બચ્ચે કી પૈદાઈશ કે વક્ત નમાઝ	14
હઝારોં બરસ કે અઝાબ કા હકદાર	3	મરીઝ કો નમાઝ કબ મુઆફ હૈ ?	14
કબ્ર મેં આગ કે શો'લે	4	ઉમ્ર ભર કી નમાઝેં દોબારા પઢના	14
અગર નમાઝ પઢના ભૂલ જાએ તો..?	4	કઝા કા લફ્ઝ કહના ભૂલ ગયા તો ?	15
ઈત્તિફાકન આંખ ન ખુલી તો...?	5	કઝા નમાઝેં નવાફિલ કી અદાએગી સે બેહતર	15
મજબૂરી મેં અદા કા સવાબ મલેગા યા નહીં?	5	ફજ્ર વ અસ્ર કે બા'દ નવાફિલ નહીં પઢ સકતે	15
રાત કે આખિરી હિસ્સે મેં સોના કૈસા ?	6	ઝોહ્ર કી ચાર સુન્નતેં રહ જાએં તો ક્યા કરે ?	16
રાત દેર તક જાગના	6	ફજ્ર કી સુન્નતેં રહ જાએં તો ક્યા કરે ?	16
અદા, કઝા ઔર વાજિબુલ ઈઆદા કી તા'રીફ	7	ક્યા મગરિબ કા વક્ત થોડા સા હોતા હૈ ?	17
તૌબા કે તીન રુક્ન હૈં	8	તરાવીહ કી કઝા કા ક્યા હુક્મ હૈ ?	18
સોતે કો નમાઝ કે લિયે જગાના વાજિબ હૈ	8	નમાઝ કા ફિદયા	18
ફજ્ર કા વક્ત હો ગયા ઉઠો !	8	મર્હૂમા કે ફિદયે કા એક મસ્અલા	20
હિકાયત	9	સાદાતે કિરામ કો નમાઝ કા ફિદયા નહીં દે સકતે	20
હુકૂકે આમ્મા કે એહસાસ કી હિકાયત	10	૧૦૦ કોડોં કા હીલા	21
જલ્દ સે જલ્દ કઝા પઢ લીજિયે	11	કાન છેદને કા રવાજ કબ સે હુવા ?	22
છુપ કર કઝા પઢિયે	11	ગાય કે ગોશ્ત કા તોહફા	23
જુમુઅતુલ વદાઅ મેં કઝાએ ઉમ્રી	11	ઝકાત કા શર-ઈ હીલા	23
ઉમ્ર ભર કી કઝા કા હિસાબ	12	ફકીર કી તા'રીફ	24
કઝા પઢને મેં તરતીબ	12	મિસ્કીન કી તા'રીફ	25

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللّٰہ تعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર દસ મરતબા દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ ઉસ પર સો રહમતેં નાઝિલ ફરમાતા હૈ. (طبرانی)

مآخذ و مراجع

کتاب	مطبوعہ	کتاب	مطبوعہ
قرآنِ مجید	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	کتاب الکبائر	پشاور
خزائن العرفان	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	تنویر الابصار	دار المعرفۃ بیروت
نور العرفان	پیر بھائی کمپنی مرکز الاولیاء لاہور	درمختار و ردالمحتار	دار المعرفۃ بیروت
بخاری	دار الکتب العلمیۃ بیروت	منحۃ الخالق علی البحر الرائق	کوئٹہ
مسلم	دار ابن حزم بیروت	عالمگیری	دار الفکر بیروت
شعب الایمان	دار الکتب العلمیۃ بیروت	غمز عیون البصائر	باب المدینہ کراچی
الجامع الصغیر	دار الکتب العلمیۃ بیروت	فتاوٰی رضویہ	رضا فاؤنڈیشن مرکز الاولیاء لاہور
احیاء العلوم	دار صادر بیروت	بہار شریعت	مکتبۃ المدینہ ماب المدینہ کراچی

નામે રિસાલા : **કઝા નમાઝોં કા તરીકા**

પહલી બાર : જુમાદિલ આખિર **1435** હિ. એપ્રિલ **2014** ઈ.

તા'દાદ : **20,000**

નાશિર : **મક-ત-બતુલ મદીના**

મ-દની ઈલ્તિજા : કિસી ઔર કો યેહ રિસાલા છાપને કી ઈજાઝત નહીં હૈ.

કિતાબ કે ખરીદાર મુ-તવજ્જેહ હોં

કિતાબ કી તબાઅત મેં નુમાયાં ખરાબી હો યા સફહાત કમ હોં યા બાઈન્ડિંગ મેં આગે પીછે હો ગએ હોં તો **મક-ત-બતુલ મદીના** સે રુજૂઅ ફરમાઈયે.

મોટે મોટે સાંપ

રિવાયત મેં હૈ : ક્રિયામત કે દિન સબ સે પહલે નમાઝ છોડને વાલોં કે ચેહરે સિયાહ હોંગે ઔર જહન્નમ મેં એક વાદી હૈ જિસે **લમલમ** કહા જાતા હૈ, ઉસ મેં ઊંટ કી ગરદન કી તરહ **મોટે મોટે સાંપ** હૈં, હર સાંપ કી લમ્બાઈ એક માહ કી મસાફ્ત કે બરાબર હૈ. જબ યેહ સાંપ નમાઝ ન પઢને વાલે કો ડસેગા તો ઉસ કા ઝહ્‌ર ઉસ કે જિસ્મ મેં **70** સાલ તક જોશ મારતા રહેગા.

(قرۃ العیون ص۳۹۲)

મક-ત-બતુલ મદીના®
દા'વતે ઇસ્લામી
સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને, તીન દરવાઝા, અહમદઆબાદ-1 ગુજરાત, ઇન્ડિયા
Mo.091 93271 68200 E-mail : maktabaahmedabad@gmail.com www.dawateislami.net